

ΗΔΩΝΙΣ ΚΑΙ ΑΕΡΙΗ

Διαμαντής Αξιότης

Ξαπλωμένος ανάσκελα και ο Αύγουστος έλιωνε στον ήλιο του. Γυμνός, με τα σκέλια ανοιγμένα και τα χέρια στην έκταση, αρνιόταν κάθε κίνηση. Ο ιδρώτας έσταζε και έτσουζε τα μάτια του. Έθελε να καπνίσει. Τα τσιγάρα δίπλα στο κεφάλι του κι ο φτηνός αναπτήρας χωμένος μισός στον άμμο που άχνιζε. Κι ένα αντηλιακό, περσινό απομεινάρι, που το έσερνε μαζί της η Κική, περισσότερο για τη μυρουδιά του, που την ερέθιζε και της ιστορούσε άλλες ακτές κι άλλα καμώματα. Αρνιόταν κάθε κίνηση. Η αποχάνωση κι η εγκατάλειψη, ηθελημένα στο μεγαλείο τους. Ένας άλλος τρόπος, σκεφτόταν, έξω από κίνηση, ένταση, ηλεκτρισμό και τρέλα. Παροδικός βέβαια, προσγείωνε τον ενθουσιασμό του, αφού οι μικρές πολυτέλειες κατάντησαν ουτοπία, όταν καθημερινά, στο λαχάνιασμα του δούναι λαβείν, φαντάζουν τόσο μακρινές. Τόποι και συνήθειες ξεχασμένες. Έχω το δικαίωμα, σκεφτόταν. Μιας παρένθεσης, κι όσο κρατήσει. Ρυθμισμένα βέβαια κι αυτά, η απόλαυση και η διαρκειά της. Έστω.

Θα βουτήξω, του είπε και σηκώθηκε. Τίναξε τα μαλλιά της. Ο ιδρώτας γυάλιζε, σταγόνα κρεμασμένη στην άκρη της ρόγας της. Η στέρνα του αφαλού της, σημείο συνάντησης όλων των υδάτινων δρόμων του κορμιού της. Ο δρόμος και οι ιστορίες του βαθύ μπλε και του ανοιχτού πράσινου, του κίτρινου και του χρυσού. Του πεύκου, του πλάτανου, της κουμαριάς, της ελιάς της άγριας και της ήμερης καρποφόρας. Άναψε το τσιγάρο που από ώρα επιθυμούσε. Είναι ευλογημένη, σκέφτηκε κι έκλεισε τα μάτια στο φως και τη στρογγυλή ομορφιά του νησιού. Η Θάσος, ο τόπος των μικρών, φετινών διακοπών του.

Έδε δ'ώστε όνου ράχis έστηκεν ύλης αγροίης επιστεφής*, έγραψε ο λυρικός Αρχίλοχος για τη Θάσο. Χιλιάδες χρόνια στο ίδιο χώμα, στα ίδια σχήματα των βουνών της. Τι άλλαξε, σκέφτηκε. Οι ανατολικές ακτές της Μακεδονίας και οι δυτικές της Θράκης, η Θασίων ήπειρος, επιστρέφουν τους κυμα-

* Δημητρίου Λαζαρίδη, Η Θάσος, 1958.

τισμούς. Μικρούς και χαδιάρικους ή μεγάλους και απειλητικούς. Και τις πνοές των ανέμων της. Αερίη, Ηερίη και Αερία την είπανε και πέρασαν από τις ακτές της αέρηδες με βουητό χιλιόχρονο και χάδια τρυφερά που τη λείαναν και τη φτιασίδωσαν στο πράσινο και το ασήμι. Αιωνόβια δέντρα, έλατα και πεύκα και ελιές, άγρια και ήμερα στα φαράγγια και τις πλαγιές της, σκαρφαλωμένα σε υψώματα ή πλαγιασμένα στις μικρές πεδιάδες. Κι ακόμη, πυκνά και βαθύσκια, με τις ρίζες κάτω απ' τη θάλασσα. Και το άρωμα του ρετσίνιου, έρχεται και φεύγει απ' τους δρόμους της θάλασσας, έρχεται και φεύγει, όπως η ομορφιά όταν φανερώνεται και κρύβεται σ' ένα αέναο παιγνίδι, γοητευτικό. Κι ο θαυμασμός ανείπωτος και η μέθη. Ναι, εδώ γεννήθηκε η ομορφιά, σκέφτεται κι ανοίγει τους πόρους του. Εδώ ο πόθος και την είπανε Ηδωνίδα. Τη Θάσο τη γειτονική και άγνωστη.

Λάδι, λαδάκι στις μικρές πεδιάδες και στα σκέλια της ρετσίνι. Περνούν κυνηγημένα κοπάδια από γίδια και πρόβατα, κυνηγημένων Σατών και Σαππαίων. Πολεμικά φύλα πάλι και πάλι, κατοικούν στην απέναντι απ' το νησί περιοχή. Προελληνικά. Ονόματα των αντρών και των αλόγων χαραγμένα στα Καρικά καπούλια, με πυρωμένο ατσάλι, Άσος, Κάσος, Βράσιος, Βράσος. Δάσος, ίσως η προέλευση του ονόματός της. Θάσος η πράσινη και μέλι μαύρο και ξανθό η ελληνική φλέβα της. Κοίλο γυναικόνυμα: Ηδωνίς και Ηέρα, εωθινή. Ο γύρος του νησιού. Οι σταθμοί, η πρόκληση και το κάλεσμα. Μικρές αμμουδιές και απλωμένες παραλίες. Κρυφές μασχάλες και ανοιγμένες αγκαλιές της ξαπλωμένης γυναίκας. Βράχια σκαμμένα και λαξεμένα σε σχήματα λατρευτικά που προπορεύτηκαν της εποχής τους για να φτάσουν μέχρι τις μέρες του στο σχήμα του κορμιού του. Και βότσαλα στρογγυλά σε χρώματα κόκκινου, ώχρας, καφέ και άλικου, που γυαλίζουν στην υγρασία του κύματος και του ιδρώτα. Μακρύ-Άμμος, Χρυσή-Άμμος, Ψιλή-Άμμος, Αλυκή, Κοίνυρα, Τρυπητή, Κλίσμα, τοπωνύμια παλιά όσο κι ο κόσμος και σύγχρονα, σφραγισμένα με το καυστικό χιούμορ, χοντρό ενίοτε, των φωνακλάδων Θασίων.

Είδε να έρχονται και να φεύγουν στρατηγοί και αρμοστές, λογχίτες και θωρακοφόροι. Να έρχονται ιερείς και οιωνοσκοποί, μαρμαροκόποι και λαξευτές, βάκχοι και ποιητές. Τον Τιμόμαχο, τον Λύσανδρο, τον Πολύγνωτο, τον Αρχίλοχο. Τον νόθο ποιητή, τον ρίψασπη και λάγνο. Τον Γλαύκο αιχμάλωτο στις φυλακές του νησιού, να του τάζουν το κορμί της, με κρασί της Μαρώνειας στον αφαλό της, να το πιεί, να μεθύσει και σύκα ραγισμένα στο μέλι του αιδείου της, να ξεχάσει. Κι αυτός, το φίλο του ποιητή καλεί στα όνειρα της εξορίας του, μέσα σε λουτρά και συμπόσια. Ακούει φωνές και ύμνους για το γερό κορμί του, για τα ηδονικά μέλη της νιότης του. Τις δυνατές του πλάτες, τα γυμνασμένα στους στίβους μπράτσα του, τα λαγόνια του έρωτα, τα φιλιά του. Έρωτες εφήβων οι στίχοι του και οι επιγραφές του.

Εδώ οι Πάριοι. Ο Ηρακλής ο δωρητής κι η νήσος χάρισμα στο Σθέναλο και τον Αλκαίο τον δωροδόχο. Τω Ανδρόγεω βασιλή.

Έλα, του είπε και τίναξε τα μαλλιά της. Πέταξε το τσιγάρο και σηκώθηκε. Ο ιδρώτας της πάλης τους στον άμμο, σε σχήματα της πλάτης και των λαγόνων της, βαθιά και γενεσιακά, οι φλέβες του στην αψάδα του αίματος. Το γάλα των βυζιών της, το σάλιο του, να αυξηθούν και να πληθαίνουν και να κατακυριεύσουν τη γη. Οι ψαράδες της Καλλιράχης και του Σωτήρος, οι ξυλοκόποι και οι λατόμοι της Αλυκής, οι αμπελουργοί του Θεολόγου και οι μελισσοτρόφοι της Ποταμιάς και της Παναγίας. Των καρνάγιων του Πρίνου και του Λιμένα οι μαστόροι. Της ελιάς οι εργάτες, ελαιολόγοι και ελαιοδόχοι. Και καϊκτοήδες για τα λιμάνια της Οισύμης, της Γαληψού, της Στρώμης. Ερείπια ελληνικά και στρώματα βυζαντινά και βενετσιάνικα και γενοιάτικα και τούρκικα. Θάσος, νήσος και πόλις και λιμένες δύο.

Έκρυψε στις χούφτες του το νόμισμα. Ένας Σάτυρος με μια Νύμφη και δελφινία δύο. Τα μεταλλεία της Σκαπτής Έγλης του Παγγαίου και του νότιου μέρους του νησιού. Χρυσός και άργυρος και την είπε Χρύση. Να ναυπηγήσουμε στόλο πολεμικό, σκέφτηκε, ισχυρό και εμπορικό δοξασμένο. Να οικοδομήσουμε το τείχος, να κατασκευάσουμε τα λιμάνια μας και να χτίσουμε τα ιερά μας. Αποφάσισε και κάλεσε αρχιτέκτονες, αγγειοπλάστες και γλύπτες. Ξεκίνησε απ' τα πλατάνια, κατέβηκε στο λιμάνι κι έστριψε ανατολικά. Εδώ η βάση του χορηγικού μνημείου, είπε κι ο περίβολος του ιερού του Διόνυσου. Κλιμάκια με εφτά βαθμίδες, ένας βωμός και μια εσχάρα. Έσκυψε κι έγραψε, τον Αγαθό Δαίμονα. Ας καθήσουμε, τον ικέτεψε, κουράστηκα κι ακούμπησε στην τετράγωνη βάση. Σκούπισε την κόκκινη λάσπη και διάβασε:

Διόνυσος.

Τραγωδία, Θεόδωρος υπεκρίνετο.

Κωμωδία, Φιλήμων υπεκρίνετο.

Διθύραμβος, Αρίστων Μιλήσιος ηύλει.

Νυκτερινός, Βάταλος ηύλει.

Θα σε φωνάζω Βάταλο, του είπε. Έτσι θα σε ντύνω δαίμονα της νυκτωδίας και των διονυσιακών γιορτών της νύχτας. Κι όταν με βαρεθείς και φύγεις, θα σε σκαλίσω άγαλμα, με σπασμένο το δεξί σου χέρι, τη μύτη και τα μάτια ανοιχτά και άδεια.

Η Θάσος είναι δική μας, ολόκληρη. Σήκωσέ την, έτσι στρογγυλή κι ανάλαφρη. Άνοιξέ την σαν πόρτα δίφυλλη, από πού να σε περάσω, τη φίλησε. Η πύλη της θεάς. Ήρα να σε πω ή Άρτεμη; Θα σε ανεβάσω σε άρμα με δυο άλογα και θα κρατώ τα χαλινάρια τους, όρθιος, μπροστά σ' αυτά, εγώ Ερμής, φτεροπόδαρος και ψεύτης και κλέφτης και τιμώμενος πλάνος. Εγώ της ανό-

δου και της αποθέωσης ο ψυχοπομπός κι εσύ η Σέμελη του ανάγλυφου· της άλλης πύλης.

Από πού θα με περάσεις; Μάρμαρο μονολιθικό. Σιληνός της φύσης και φύλακας αυτού του νησιού. Δες με πώς μπαίνω στην πόλη, ιθυφαλλικός, με γένεια μακρυά και μαλλιά μέχρι τους ώμους. Ουρά αλόγου, ναι είμαι ζώδης και δαίμονας. Φορώ υψηλά υποδήματα και με το δεξί χέρι κρατώ έναν κάνθαρο. Απλώνω μπροστά το αριστερό, με την παλάμη ανοιχτή. Εδώ, κάτω απ' αυτό το χέρι, στη μικρή κόγχη, θα αφήσεις την προσφορά σου, για να περάσεις και να μπεις· στην πόλη μου. Εγώ θα εξουσιάζω το κορμί σου, εγώ τα μέλη σου.

Έκλεισε τη χούφτα του, το στήθος της και έγειρε επάνω της. Η πόλη κοιμόταν στα πολύχρωμα φώτα του νέου, που πάλλονταν από μικρές, αλλεπάλληλες κινήσεις στα νερά του βορινού Αιγαίου.

Σκάβει και ανασύρει. Κοσμήματα χρυσά, χάλκινα και από ελεφαντοστούν. Καθρέφτες, αστράγαλοι, λάμπες, πήλινα ειδώλια διαφόρων τύπων, πολύχρωμα γυάλινα αγγεία, πήλινα αγγεία με πλούσια διακόσμηση, που προέρχονται από εργαστήρια ιωνικά, κυκλαδικά, κορινθιακά, αττικά και θασιακά. Τη στολίζει και τη ραίνει. Της δίνει όνομα και την αθροίζει. Ηδωνίς και Αερίη. Χρυσή και Ηερίη και Αερία. Η Θάσος.